

LAGERLÖF SELMA

VON KEN

Selma Lagerlöf

Vonken

«Public Domain»

Lagerlöf S.

Vonken / S. Lagerlöf — «Public Domain»,

Содержание

EERSTE DEEL	5
DE DOODSKOP	5
DE ZONSVERDUISTERING	11
IETS OVER LANDVERHUIZING	14
KALLE FRYKSTEDT	17
Конец ознакомительного фрагмента.	20

Selma Lagerlöf

Vonken

EERSTE DEEL

DE DOODSKOP

Er was eens een man in de gemeente Svartsjö in Wermeland, die op een Kerstavond het dorp was rondgegaan om gasten te vragen voor dien avond, maar hij had niemand kunnen vinden, die dien dag uit zijn huis weg wilde gaan. Hij liep lang en ver in 't rond, maar eindelijk, toen de schemering begon te vallen, zonder dat het hem gelukt was iemand over te halen om bij hem te komen, begreep hij, dat hem niet anders overbleef dan onverrichter zake weer naar huis te gaan.

De man had toch werkelijk wel kunnen begrijpen, dat het zoo moest gaan, en hij had dat kalm moeten opnemen. Maar dat deed hij niet: hij was uitermate verontwaardigd over al de afwijzende antwoorden, die hij gekregen had: hij had lekkernijen en brandewijn gehaald en zijn vrouw was druk bezig het feest voor te bereiden. Maar wat was daar nu aan, als geen enkele vroolijke kameraad hem gezelschap wou komen houden aan de Kersttafel?

„'t Is natuurlijk, omdat ze te trotsch zijn om bij mij te komen,” zei hij, „'t is omdat ik doodgraver ben, dat ze 't niet deftig genoeg vinden om Kerstavond in mijn huis te vieren.”

Die aanklacht was heel onrechtvaardig, want wat men ook kon zeggen van de menschen in Svartsjö, – nog nooit was het iemand in die gemeente in zijn hoofd opgekomen een uitnoodiging niet aan te nemen, omdat de gastheer een te onaanzienlijk man was. En die man was ook geen gewone doodgraver. Hij heette Anders Öster en was uit een oud speelmansgeslacht. Zelfs was hij muzikant bij de Wermelandsche jagers geweest, en eerst nadat hij eervol uit den krijgsveld dienstdiensten ontslagen was geworden, had hij de betrekking als doodgraver aangenomen.

Bovendien was hij niet alleen doodgraver, maar ook koster, een betrekking, die niets afschrikwekkends heeft, maar in de stemming, waarin hij nu was, dacht hij alleen aan de donkere zijden van het leven.

„Nu niemand anders bij mij wil komen, zal ik wel een paar gasten van 't kerkhof moeten vragen,” mompelde hij, „die zullen zich ten minste niet schamen om op een feest bij den doodgraver te komen.”

Hij ging toen juist voorbij den ouden grijzen steenen muur, die om het kerkhof van Svartsjö loopt, en natuurlijk was het daardoor, dat hij zulke gedachten in zijn hoofd kreeg, maar hij had toen zeker geen plan daar ernst van te maken.

Toen hij nog een paar stappen gedaan had, ontdekte hij, dat een rond, wit voorwerp door het dorre gras aan den kant van den weg schemerde. Dat scheen veel witter dan een gewone steen, en hij bleef staan om te zien wat het voor een ding kon zijn. Toen zag hij in de bleeke schemering niets minder dan een doodskop. Die was waarschijnlijk met gras en steenen uit een graf gekomen, dat hij den vorigen dag had opgegraven, en nu had een of ander dier hem hierheen gesleept tot waar hij nu lag.

In gewone dagen zou de man zeker dit overschot hebben opgeraapt van een mensch, dat een van zijn voorvaderen had kunnen zijn, en in ieder geval in dezelfde gemeente als hij geleefd had en gestorven was, en 't in het knekelhuisje hebben gebracht; maar nu was hij niet in een bui om iets zoo eenvoudigs en natuurlijks te doen. In plaats daarvan nam hij zijn hoed af, boog glimlachend voor den doodskop en sprak dien aan met een eigenaardige zachte en hooge stem, die hij zelden gebruikte, behalve als hij in zijn allerslechtste humeur was.

„Goeden avond, goeden avond!” zei hij. „Ik ben blij dat ik u ontmoet. Ja, nu moet ik u eerst een gelukkig Kerstfeest wenschen en dan moet ik u zeggen, dat ik er op uit ben om gasten voor een feest uit te noodigen. Ik zou wel willen weten of u zich verwaardigen wilt van avond bij mij te komen. 't Is geen groot feestmaal, weet u, maar u zult wel zooveel eten en brandewijn krijgen, dat u 't er mee kunt doen.”

Toen hij de uitnoodiging gedaan had, bleef hij staan met den hoed in de hand, als om 't antwoord af te wachten.

„Ja – u zegt ten minste geen: Nee,” ging hij voort, toen hij een behoorlijken tijd had gewacht, „dus ik durf wel hopen dat u komt. Ik woon daar in dat groote huis, midden op het Kerkplein, dus u hoeft niet ver te loopen.”

Toen lachte Anders Öster hard en woest, zette zijn hoed weer op en ging naar huis, zonder zich verder op zijn weg op te houden.

't Was waar, dat hij de naaste buur van het kerkhof was. Hij woonde in 't kerkeradsgebouw in een paar kleine zolderkamers. Toen hij nu door 't voorportaal gegaan was en de huisdeur opendeed zag hij iets, dat niet geschikt was zijn slecht humeur te verbeteren. Zijn vrouw lag namelijk op den grond, vlak bij de deur en schuurde de gang in 't benedenhuis. Een klein dun vetkaarsje stond in een koperen kandelaar voor haar op den natten vloer en verlichtte schuurlap, emmer en dweil.

„Ja, dat past mooi, dat je hier nog ligt te schuren, nu de gasten ieder oogenblik kunnen komen,” zei de man, terwijl hij binnen kwam.

Zij hief het hoofd op zag hem snel aan. Haar gezicht was verrassend mooi met zuivere, fijne trekken. Ze begreep dadelijk hoe de zaken stonden.

„Zoo, er was niemand die komen wou,” zei ze. „Ja, dat dacht ik wel. Niemand heeft er ooit van gehoord, dat een mensch op Kerstavond uitgaat.”

„Nee, ze hadden 't allemaal veel te plezierig om bij ons te willen komen,” zei hij, zóó heftig alsof dat een beschuldiging tegen haar was. „Ja toch! Er was een, die de uitnoodiging aannam,” ging hij onverschillig voort, „maar hij komt wat later.”

„Ga dan maar vast naar boven om hem op te wachten. De tafel is gedekt en 't licht is aan. Ik ben hier dadelijk klaar.”

Maar Anders Öster had heelemaal geen lust om te doen wat hem gevraagd werd. Hij bleef in de gang staan; hij stond de schurende vrouw in den weg en daar vond hij een bitter soort voldoening in. Rechts van hem stond de deur naar de kerkeradskamer open, een groote kamer, waar de kerkeradsleden hun vergaderingen en bijeenkomsten hielden. In den open haard brandde een groot vlammen vuur, dat de heele kamer verlichtte, en Anders Öster bleef staan en keek naar binnen. De kamer was ouderwets ingericht, met grove houten wanden, zonder versiering, een vloer van geweldig groote planken en een zoldering van balken. Sterke banken, aan de wanden vast, liepen langs de heele kamer in 't rond; een groote ongeschilderde tafel met gedraaide pooten stond rechts in den hoek, schuin over den ingang en voor de tafel een leeren stoel met hoogen rug voor den voorzitter, een sprekend zinnebeeld van rustig gedrag en onverstoorbare kalmte.

De vrouw had den vloer daar binnen ook geschuurd en dien toen met wit zeezand en gehakte eenbestakken bestrooid. In den flikkerenden schijn van 't vlammen vuur kwam die kamer Anders Öster deftig en prettig voor, en hij zei tegen zijn vrouw:

„Als je klaar bent, moest je ons Kerstmaal naar beneden halen en hier in de kerkeradskamer dekken. Ik geloof, dat ik ons Kerstfeest hier vieren wil.”

De vrouw zag heel verschrikt op.

„Wat bedoel je?” vroeg ze. „Wil je hier beneden zitten drinken met dien gast, dien je wacht? Er zijn immers geen gordijnen of luiken voor de vensters. Als iemand voorbijkomt, zien ze je immers zitten.”

Ze was verontwaardigd. De kerkeraadskamer, net als de kerk hoorden van de gemeente, en ze beschouwde die bijna als een heilige plaats. Ze kon er zich niet indenken, dat die voor een drinkgelag zou worden gebruikt.

Maar Anders Öster kon er geen vrede mee hebben, dat hem dien avond alles, wat hij begeerde, zou worden ontzegd.

„Wees nu niet lastig, Bolla!” zei hij. „Ik zeg je, dat ik hier van avond wil zitten met ons Kerstmaal.”

't Was de groote tafel, met den grooten stoel en de groote kamer, die hem bekoorde. Als hij zijn Kerstfeest vierde in zoo'n eerwaardigen stoel zittende, en at aan een tafel, waar een twintig, dertig man plaats konden vinden naast hem, en uitzag over een kamer, waar al de machtige mannen in de gemeente gewoonlijk vergaderden, zou hij zich voelen als een aanzienlijk man, een groote boer, en dáár had hij behoefte aan.

„Je kunt er van op aan, dat je je betrekking verliest, als je dat doet,” zei zijn vrouw. „Je zult zulke gekheid niet uithalen, zoolang ik leef.”

Toen zijn vrouw zich zóó beslist tegen zijn wensch verzette, kende zijn woede geen grenzen. Al de mismoedigheid, die heel den langen dag in hem was opgekomen, kwam ziedend naar boven en wilde zich uiten, hij antwoordde niet, maar vloog de trap op naar den zolder en hun kamers in. Daar rukte hij zijn jachtgeweer van den wand.

Toen sloop hij met lichten tred terug naar de trap en boog zich over de leuning, zoodat hij zijn vrouw kon zien, die nog aldoor de gang lag te schuren.

„Bolla, Bolla,” zei hij met een stem zóó zacht en hoog, dat ze bijna suikerzoet klonk! „Meen je dat, dat ik mijn Kerstmaal niet aan de tafel in de kerkeraadskamer zal eten, zoolang jij leeft?”

„Ja, dat meen ik!” riep ze snel terug; maar zoodra ze dat gezegd had, dacht ze er aan, dat die booze stem nooit veel goeds voorspelde. Ze wierp een snellen blik naar boven en kreeg den blinkenden loop van 't geweer in 't oog, een paar el boven haar hoofd.

Ze wierp zich achterover. Op 't zelfde oogenblik stond de gang vol rook en vuur, en een kogel sloeg vlak voor haar in den grond.

„Almachtige God!” Ze liet dweil en emmer staan en vloog de stoep af naar buiten in 't donker.

Öster deed geen poging haar te vervolgen. Hij lachte koud en snijdend, zooals te voren buiten op den weg. Toen ging hij kalm met het geweer naar boven en hing het aan den wand.

Daarna begon hij heel vlug en behendig alles in te richten, zooals hij 't hebben wou. Hij schoof het schuurgerei in een hoek van de gang om den doorgang vrij te maken en haalde toen alles wat zijn vrouw voor het feest in orde had gemaakt naar beneden in de kerkeraadskamer. Hij legde het tafellaken over de groote vergadertafel, zette er twee mooie kandelaars met verscheiden armen op, en daar tusschen in een grooten boterkoek, die zorgvuldig opgemaakt was, kwam toen naar beneden met verschillende soorten versch brood, kaas, vette en magere, een schapenbout, een kroes kerstbier en messen en borden. 't Allerlaatst sleepte hij 't vaatje brandewijn naar beneden, zette dat midden op tafel met een kring glazen om de kraan heen.

Toen alles in orde was, ging hij in den voorzittersstoel zitten, at en dronk in alle kalmte met een gevoel van groot genot.

't Was zeker zoo, dat de in hem opgehoopte boosheid, die hem zóó kwelde, dat hij die in alle ledematen voelde, tot uiting was gekomen in het schot, dat hij had gelost. Hij voelde zich zoo verlicht, dat hij niet anders dacht, dan dat hij goed had gehandeld.

Waarom moest zijn vrouw zich tegen zoo'n onschuldigen wensch verzetten? Het paste haar immers haar man onderdanig te zijn. Nu ging 't haar zooals ze verdiend had. 't Was heel rechtvaardig wat hij had gedaan, en zelfs niet alleen rechtvaardig, maar ook verstandig.

Terwijl hij daar zat, herinnerde hij zich veel gevallen, waarin ze tegengestribbeld had. Nu zou dat wel uit zijn. Nu had ze begrepen wie de baas in huis was. 't Was een goede inval geweest op haar te schieten. Van nu af aan zou hij betere dagen hebben en meer genoeg van zijn huwelijk.

Hij was moe en had honger en het maal smaakte hem goed. Na een poosje, toen hij zich verzadigd begon te voelen, dacht hij er toch met een soort van gemis aan, dat hij niet in staat was geweest gezelschap te vinden.

Toen kwam hem op eens de doodskop weer in den zin.

„Ik geloof dat hij van plan is te doen als de anderen en niet komt,” zei hij. „Misschien is er niets anders op te vinden dan dat ik hem ga halen.”

Hij zette zijn hoed op, ging naar 't kerkhof, dat dicht bij was en kwam spoedig terug met den doodskop in de hand.

Veel aarde kleefde er aan en hij doopte hem meermalen in den emmer en droogde hem af met de dwell. Toen hij hem zoo mooi mogelijk had gemaakt zette hij hem op de tafel, vlak voor zich. —

Zijn vrouw zat intusschen ontdaan en in tranen op een boerderij, die vlak bij de kerk lag. Zij was bij haar burens en goede vrienden, die probeerden haar te troosten, en omdat het Kerstavond was deed ze haar uiterste best ten minste op te houden met schreien, opdat ze hun Kerstvreugde met haar verdriet niet zou storen. Maar het was haar, alsof ze in een afgrond zat te staren, waar ze eens in moest neerstorten.

„Hij heeft op me geschoten!” dacht ze telkens weer. „Hij heeft me willen vermoorden! Wat moet er toch van ons worden!”

Was hij dronken geweest, dan zou ze dit niet geteld hebben. Maar hij was nuchter en hij had haar willen dooden om zoo'n kleinigheid.

Ze dacht aan den langen tijd, dien ze samen hadden doorleefd. Ze hadden meer dan twintig jaar lief en leed gedeeld en nu was het er toe gekomen dat hij op haar had willen schieten. Er was dus geen spoor van teerheid voor haar in zijn hart na al den nood en al de zorgen, die ze samen hadden doorgemaakt.

Hier, op de hoeve, waar ze haar toevlucht had gezocht, waren een paar kleine jongens, die buitengewoon belang stelden in dit heele geval. Ze liepen telkens naar buiten, keken door het venster van 't kerkeraadsgedebouw en vertelden haar wat ze gezien hadden.

„Nu haalt hij het eten naar beneden en dekt de tafel in de kerkeraadskamer,” vertelden ze. En een poos later was het: „Nu zit hij in den voorzittersstoel te eten en te drinken.”

Den volgenden keer kwamen ze vertellen, dat hij zat te praten, alsof er iemand bij hem in de kamer was. Hij hief zijn glas op en dronk iemand toe, dien de kinderen niet konden zien.

De vrouw vroeg er niet naar wat haar man deed. Zij kon aan niets anders denken, dan dat hij op haar had geschoten. Denk eens aan! De man, die beloofd had haar lief te hebben in nood en vreugd, had op haar geschoten!

't Kwam haar onmogelijk voor ooit weer naar hem terug te gaan. 't Was niet zoozeer de gedachte in een voortdurenden angst te zullen leven voor een man, die naar 't geweer greep bij de minste tegenspraak, die haar verhinderde weer in zijn huis te wonen. 't Was meer het verlamrende gevoel, dat hij haar moest haten, nu hij in staat was haar op die manier te overvallen.

't Was niet te verhelpen. Dit kon nooit weer worden goedgeemaakt, nooit ongedaan gemaakt. De grondslag zelf, waarop ze hun geluk hadden gebouwd, was weggezonden. Nu was er niets meer, waar ze op konden steunen.

Telkens rilde ze en beefde, terwijl ze de boerin hielp in de brij te roeren en de Kersttafel te dekken.

„Hij heeft mij met zijn schot gedood,” dacht ze. „Het is mij dwars door 't hart gegaan.”

Ze had juist plaats genomen tusschen de anderen aan de Kersttafel, toen de deur zachtjes openging en haar man binnenkwam. Hij kwam niet verder de kamer in, maar bleef in de schaduw bij de deur staan. Hij wenkte haar niet om bij hem te komen; hij bewoog zich niet. Hij stond daar alleen maar.

't Eerste oogenblik voelde zij niet anders dan ergernis, omdat hij het waagde weer op haar weg te komen, en ze dwong zich niet naar hem te kijken en te doen of hij er niet was. Maar natuurlijk kon

ze niet laten nu en dan snel een blik naar de deur te richten, en ze werd er meer en meer verwonderd over dat hij daar zoo stil bleef staan.

„Er is iets met hem gebeurd,” dacht ze. „Hij is niet meer dezelfde, die hij een poos geleden was. Hij ziet zoo bleek. Hij is zeker ziek geworden. Misschien had hij wel koorts, toen hij op mij schoot.”

Ze stond op van haar plaats en zei zacht: „Ik dank jou wel,” en ging naar de deur. De man deed die open en ging voor haar uit naar buiten en op 't kerkeradsgebouw toe. Hij sprak niet onderweg en zij had het gevoel alsof meer zijn geestverschijning voor haar uit liep – dan hij zelf.

Ze wist immers, dat hij de tafel in de kerkeradskamer gedekt had, maar daarvan was nu geen spoor meer te zien; alles was weer op zijn plaats. Hij liep voor haar uit naar hun eigen kamers op den zolder. Ook daar zag alles er uit als op het oogenblik, dat zij was weggelopen.

Het eenige, wat haar vreemd aandeed, was een doodskop, die op een tafel stond, in een hoek van de kamer. De man ging daar naast staan en wees op den doodskop.

„Zie daar eens naar,” zei hij.

Dat deed ze, maar ze vond er niets merkwaardigs aan.

„Zie je wel, dat hij geschoten – vermoord is?” zei hij. „Dat is geen zelfmoordenaar geweest. Hij is van achteren geschoten hier, dicht achter het oor.”

„Ja, dat zie ik,” zei ze en een siddering van verwachting kwam over haar.

„Herinner je je, dat je van iemand hebt gehoord, die hier in de gemeente is doodgeschoten? Neen, zooiets is hier in onzen tijd niet gebeurd, en ook niet in den tijd van onze ouders. 't Zal wel niet dikwijls gebeurd zijn, dat iemand hier in de streek is vermoord. Misschien is hij de eenige van allen, die hier op 't kerkhof begraven zijn, die door een schot is geveld, en die is juist van avond bij mij gekomen.”

Hij knikte haar toe, als om zijn woorden kracht te geven, en ging voort.

„Denk daar eens over! Van de vele duizenden doodskoppen, die onder den grond van 't kerkhof kwamen te liggen, is er misschien maar één, die door een moordenaarskogel getroffen werd, en die kwam juist van avond bij mij.”

De vrouw stond nog altijd stil, zonder een woord te zeggen.

„Die lag mij in den weg, toen ik van avond thuiskwam, juist deze met het schot achter het oor. Hij wilde zich zeker aan mij vertoonen, maar toen heb ik niet veel naar hem gekeken. Later toen ik hier alleen zat, kwam hij mij juist in de gedachte, zoodat ik eindelijk niet anders kon dan hem gaan halen. Ik vond, dat het jammer was hem in de kou en de duisternis buiten te laten liggen, en dan ook – ik wou iemand hebben om mee te spreken. En toen ik hem vóór mij op de tafel zette en een glas inschonk om hem toe te drinken, zag ik, dat hij gedeeltelijk door een schot was verbrijzeld.

Wat zeg je daarvan, Bolla? Waar is hij vandaan gekomen, en waarom kwam hij juist van avond op mijn weg? Hoe kwam het, dat ik hem hier binnen moest halen, dadelijk nadat ik op jou geschoten had?”

„Dat was zeker God,” fluisterde zij en vouwde de handen.

„Ja,” antwoordde hij – ook fluisterend. „Zoo is het. Het was Gods wil. Hij wilde, dat ik juist dit zou zien. Die doodskop moest me toonen, wat het was, wat ik had willen doen. Hij werd me toegezonden, opdat ik mijn groote zonde en ellende zou inzien.”

Ze kwamen naar elkaar toe. Onwillekeurig vatten ze elkaars handen en stonden voor den doodskop stil, met een uitdrukking op hun gezicht als van onschuldige kinderen. Hij was hun zeker door God gezonden. Hij zei hun door zijn tegenwoordigheid, dat God hen behoevede, dat Hij medelijden met hen had en hen wilde redden.

Ze voelden op eens, dat al het andere van geen beteekenis meer was. De vrouw begeerde niet, dat de man haar zou zeggen, dat hij berouw had. Ze had heelemaal vergeten, dat ze niet meer met hem het leven wilde deelen. De man dacht er niet meer aan, wie van hen beiden nu de macht in huis zou hebben. Al waren ze nog duizendmaal boozter op elkaar geweest, al hadden ze elkaar nog duizendmaal meer te verwijten gehad, dan zouden ze nog alles vergeten hebben voor die zalige zekerheid, dat God

zich over hen had ontfermd en hen gered van dat vreeselijke – dat ze er toe zouden komen elkaar te haten.

God wilde hun weldoen, en daarom had Hij hun een waarschuwer gezonden. Bij zooiets groots vergaten ze niet alleen hun boosheid; ze vergaten ook hun armoede, hun zorgen voor de toekomst. Zij voelden het grootste geluk, dat menschen kunnen genieten.

DE ZONSVERDUISTERING

Het waren Stina van Buåsen, en Lina van Vogelsang, en Kaisa van 't kleine moeras, en Maja van den grooten heuvel, en Beda in Finnmörkret en Elin, de nieuwe vrouw in 't oude soldatenhuis en twee, drie andere oude vrouwen. Ze woonden allen aan 't uiteinde van de gemeente, onderaan den grooten heuvel, in een streek, die zóó woest en vol steenen was, dat geen van de groote grondbezitters lust hadden om er de handen aan te slaan. Een van haar had haar hutje op een kale berghelling, een andere had het aan den rand van een moeras, een derde woonde boven op een heuvel, die zóó steil was, dat het een heel werk was om boven te komen. En als een van de anderen een hut had op een gunstige plaats, kon men er zeker van zijn, dat die zoo dicht onder den berg lag, dat de zon er niet op schijnen kon van af de herfstmarkt tot Maria Lichtmis toe. Allen hadden ze op een klein stukje land aardappelen verbouwd, dicht bij haar hut. En dat had veel moeite gekost, want zeker was het waar, dat er allerlei soort grond was daar onder aan den berg, maar het was ook waar, dat alle akkers moeilijk te bewerken waren. Sommigen hadden zooveel steenen uit haar akker moeten halen, dat er genoeg waren om er een schuur op een heerenhoeve van te bouwen, anderen hadden zulke diepe slooten moeten maken, dat ze voor graven hadden kunnen dienen, anderen hadden aarde in zakken naar boven moeten dragen en die op den kalen berg uitspreiden. Zij, die het 't beste hadden, moesten toch voortdurend tegen distels en melde strijden, die met zulk een kracht, en in zulk een overvloed opschoten, alsof ze meenden, dat het heele aardappelveld voor hen in orde was gebracht.

Al die vrouwen zaten alleen in haar hutjes den heelen langen dag; want al hadden ze een man, dan ging hij iederen morgen naar zijn werk en hun kinderen gingen naar school. Enkelen waren oud en hadden volwassen kinderen, maar die waren naar Amerika gegaan. Weer anderen hadden kleine kinderen, en die bleven wel den heelen dag thuis, maar die kon men geen gezelschap noemen.

Omdat ze zoo alleen in haar huisjes zaten, was het bijna noodig, dat ze elkaar nu en dan eens ontmoetten bij een kopje koffie. Niet omdat ze zoo goed bij elkaar pasten of elkaar een bijzondere genegenheid toedroegen; maar enkelen vonden 't prettig om op de hoogte te zijn van wat de anderen deden, en enkelen werden zwaarmoedig, zooals ze daar dicht aan den onderkant van den berg zaten, wanneer ze niet eens menschen ontmoetten, en anderen hadden behoeften hun hart te luchten en over den laatsten brief uit Amerika te spreken, en anderen weer waren spraakzaam en hielden van scherts, en verlangden naar een gelegenheid om die groote en goede gaven Gods te kunnen gebruiken.

't Was ook niet zoo moeilijk een koffiefestje tot stand te brengen. Koffiekannen en kopjes hadden ze allemaal, room konden ze op de heerenhoeve koopen, als ze niet zelf een melkkoe hadden, broodjes konden ze aan huis krijgen van de gemeentebakkerij, en winkels, waar koffie en suiker verkocht werd, waren overal te vinden. Neen, een koffiepartijtje in orde te maken was zoo gemakkelijk mogelijk, maar wat moeilijk was – dat was een aanleiding te vinden.

Want allen: – Stina van Buåsen, en Lina van Vogelsang, en Kaisa van 't kleine moeras, en Maja van den grooten heuvel, en Beda in Finnmörkret en Elin, de nieuwe vrouw in 't oude soldatenhuis, en de twee, drie andere oude vrouwen waren het er over eens, dat zoo maar op een gewonen dag ging 't niet aan een koffiepartijtje te geven. Als je zoo onzuinig met je tijd omging, die kostelijke tijd, die nooit weeromkomt, zou je een slechten naam kunnen krijgen.

En ook hadden ze allen de opvatting, dat 't onmogelijk was een koffiefest te vieren op Zondag of op de groote feestdagen. Want dan hadden de getrouwde vrouwen man en kinderen thuis, zoodat ze gezelschap genoeg hadden, en de anderen wilden naar de kerk of naar 't bedehuis gaan en sommigen wilden hun familie bezoeken, en enkelen wilden 't den heelen dag doodstil in huis hebben om echt te voelen, dat het een heilige dag was.

Maar des te meer moest men alle overige aanleidingen aangrijpen. De meesten gaven een koffiepartij op hun naamdag, anderen konden de groote gebeurtenis vieren, dat het kleinste kind zijn eerste tand kreeg, of dat het jongste zoover gekomen was, dat het begon te loopen. Voor hen, die

gewoon waren brieven met geld uit Amerika te krijgen, was dit een geschikte aanleiding, en ook kon het wel gebeuren, dat men de burens vroeg te helpen om een deken te stikken of een weefsel op touw te zetten.

Maar toch waren er lang niet zooveel aanleidingen als noodig waren, en eens gebeurde het, dat een van de oude vrouwen bijna radeloos werd. Ze wist, dat het haar beurt was om een feest te geven en ze had er niets tegen te doen, wat men van haar verlangde, maar ze was niet in staat iets te bedenken, waarom ze feestvieren kon.

Ze kon haar naamdag niet vieren, want ze heette Beda, en die naam is uit den kalender geschrapt, en ze kon ook geen naamdag van een van haar familieleden vieren, want die lagen allen op het kerkhof. Ze was héél oud en de deken, waar ze onder sliep, zou 't haar tijd wel uithouden, en ze kreeg nooit een brief uit Amerika. Ze had een kat in huis en zeker hield ze heel veel van dat dier, en 't was ook waar, dat die even goed koffie dronk als zij zelf, maar ze kon er toch niet toe komen een koffiefest voor een kat te geven.

Terwijl ze over dit alles liep te peinzen, las ze meer dan eens haar almanak weer door, omdat ze meende, dat ze daar een goeden raad in haar beklommingen moest kunnen vinden. Ze begon van voren af aan, met het koninklijke huis en de verklaring der teekens en ze las zelfs de markten en postzendingen van 't jaar 1912. Keer op keer las zij het boek door, zonder iets te vinden; maar dan begon ze weer op nieuw, alsof ze wist dat van daar de hulp moest komen.

Toen ze voor de zevende maal het boek doorlas las ze dat dit jaar, het 1912de na de geboorte van Christus, een zonsverduistering zou komen op den 17^{den} April. Die zou beginnen 20 minuten over twaalf en eindigen om twee uur 49 minuten en $\frac{9}{10}$ van den zonnediameter verduisteren.

Dat had ze al meermalen gelezen zonder er bij stil te staan, maar nu in eens werd het helder licht in haar binnenste. „Nu weet ik wat ik doen zal,” zei ze.

Maar 't was maar een enkel oogenblik, dat zij zich zoo zeker voelde. Zij wees die gedachte af. Ze was bang, dat de anderen haar uit zouden lachen.

Maar de volgende dagen moest ze telkens weer denken aan wat haar in de gedachten gekomen was, toen zij in den almanak las, en eindelijk begon te overleggen of zij 't niet wagen zou.

Want als zij nadacht... Wat had ze in deze wereld voor een vriend, waar ze meer van hield dan van de zon. Zooals haar hut lag, kon ze den heelen winter geen zon in de kamer krijgen, maar ze liep de dagen te tellen, die moesten voorbijgaan voor de zon in 't voorjaar weer bij haar terug zou komen. De zon was de eenige, waar ze naar verlangde, de eenige, die altijd zacht en lief voor haar was, van wie ze nooit genoeg kon krijgen. Ze voelde zich oud, en ze was oud. Haar handen beefden, alsof ze het altijd door koud had, en als ze in den spiegel keek, vond ze, dat ze er zoo wit en kleurloos uitzag, alsof ze op de bleek had gelegen. 't Was alleen, als ze in den sterken warmen, aan alle kanten haar omringenden zonnenschijn stond, dat ze zich als een levend wezen voelde en niet als een rondwandellend lijk.

Hoe meer ze er over dacht, hoe zekerder ze zich voelde, dat er geen dag in 't jaar was dien ze liever zou willen vieren, dan dien dag, dat haar vriend, de zon, met de duisternis zou strijden en na een heerlijke overwinning te voorschijn zou komen in nieuwe pracht en kracht.

't Was nog maar kort vóór den 17^{den} April; maar er was nog tijd genoeg om een koffiefest aan te richten en toen de dag van de zonsverduistering kwam, zaten ze allemaal: Stina en Lina, en Kaisa en Maja, en alle anderen bij Beda in Finnmörkret koffie te drinken. Ze dronken 't eene kopje na 't andere, en praatten over allerlei, onder andere ook over 't feit, dat ze niet wisten, waarom Beda dit feest had aangericht. Intusschen ging de zonsverduistering rustig voort; maar daar dachten ze niet bizonder over na. Alleen toen die op 't ergst was, toen de hemel zwartgrauw werd en alles in de natuur er loodblauw uitzag en er een huilende wind kwam aanzetten, die klonk als de bazuinen van 't laatste oordeel en 't gejammer van den laatsten dag, – toen alleen voelden ze zich wat griezelig, maar ze namen een extra kopje koffie en toen ging het weer over.

Toen alles voorbij was, toen de zon haar strijd gestreden had en aan den hemel stond zoo glanzend helder, dat de vrouwen vonden, dat ze nooit zoo'n kracht en gloed had gehad in 't heele jaar – toen zagen ze de oude Beda naar 't venster gaan, en daar stilstaan met gevouwen handen. Ze zag neer op de zonnige berghellingen en toen begon ze te zingen:

Weer straalt het heldre zonnelicht!
Wij danken U o Heer,
Met kracht en moed en nieuwe hoop.
Zie zegnend op ons neer!

Ze stond daar zoo mager en bijna doorschijnend aan het venster, maar terwijl ze zong, speelden de zonnestralen om haar heen, alsof ze haar leven kleur en kracht wilden geven.

Toen ze gezongen had, keek ze de anderen aan en zei – half verontschuldigend: „Zie je, ik heb geen beter vriend dan de zon en daarom wilde ik dit feest geven op den dag van de zonsverduistering. Ik vond, dat we bij elkaar moesten zijn om hem te ontvangen, als hij uit 't donker weer te voorschijn kwam.”

Nu begrepen ze allemaal, wat de oude vrouw bedoelde. Ze waren bewogen en begonnen veel goeds van de zon te zeggen. Ze zeiden, dat hij even goed voor armen en rijken was. Als hij in de kamer kwam in den winter, was hij even mooi als een haardvuur, en als hij scheen was 't prettig om te leven, al hadt je ook nog zoo veel zorgen te dragen.

Toen ze van 't feest naar huis gingen, waren ze allemaal blij en vergenoegd. Ze voelden zich rijker en veiliger, omdat ze er over gedacht hadden wat ze toch een goeden en trouwen vriend hadden in de zon.

Maar omdat dit nu een groote zonsverduistering was, zoo dat negen tiende van de zon verduisterd was, maakte die overal, waar men ze zien kon, een geweldigen indruk. Geleerden waren buiten met hun instrumenten om te berekenen en te meten. Gewone menschen maakten glaasjes en kijkers zwart en stonden lang naar de zon te kijken. De schoolkinderen mochten uit de klasse komen om de zonsverduistering te zien naar hartelust. De couranten gaven lange beschrijvingen: hoe de hemel van kleur veranderde, hoe de vogels ophielden met zingen, en hoe donker 't was toen de verduistering op 't hoogste was gekomen.

Maar hoe groot ook de indruk van de zonsverduistering was – ik heb niet gehoord, dat iemand anders dan Beda in Finnmörkret een feest gaf om de zon te huldigen, toen zij als overwinnaar uit de duisternis te voorschijn kwam.

IETS OVER LANDVERHUIZING

Daar was de proost en de commissaris en de assessor van Högbro, en de eigenaar van de zagerij in Hyllinge, en de kleine stationschef aan de lijn met smalspoor, en een paar boeren en kooplieden.

Ze hadden de jaarlijksche vergadering voor de spaarbank gehouden en alle rekeningen waren nagezien, en 't bestuur was gedechargeerd, en de commissie voor 't nazien der rekeningen voor 't volgend jaar was benoemd, en de president had met den hamer op de tafel geklopt en de vergadering gesloten. Nu was ieder vrij om naar huis te gaan, maar ze waren blijven zitten om de groote tafel in 't bankgebouw om van gedachten over een en ander te wisselen.

En toen ze een poosje over andere zaken hadden gesproken, kwamen ze op de quaestie van landverhuizing.

En er waren een paar, die zeiden, dat het geld, dat uit Amerika inkwam, zoo weinig was, dat het niet de moeite waard was er over te praten.

En anderen zeiden, dat zij, die uit 't land gingen meer geld meênamen dan iemand wist.

En enkelen beweerden, dat 't gauw onmogelijk zou zijn in deze gemeente den grond te bebouwen, omdat alle arbeiders 't land uit gingen. En dat groote werk aan 't meer, dat begonnen moest worden, kon niet worden uitgevoerd, omdat alle jonge, ondernemende menschen waren weggegaan.

En deze en gene spraken er over, dat het door de landverhuizing was, dat ze zoo'n geweldig hooge armenbelasting moesten betalen, want als al de jongeren, die de ouden moesten verzorgen, wegtrokken, kon het wel niet anders gaan.

En anderen weer zeiden, dat het heele land in gevaar was, omdat allen, wier taak was het land te verdedigen, waren weggegaan. Nu kon de vijand ons overwinnen, zoodra hij maar wilde.

En de een was al levendiger dan de ander in 't uitspreken van zijn meening, maar op eens werd het stil. De proost bewoog zich. Hij had niet meêgesproken en nu verwachtten zij, dat hij zijn opvatting van de zaak zou zeggen.

Want zie eens, de proost was zoo, dat hij meestal een eigen opinie had, die vierkant tegen die van al de anderen inging, en al dacht je nu nog zoo zeker, dat je gelijk hadt, dan was je er toch nooit zeker van, dat hij niet een paar woorden zou zeggen, die je meest vaste overtuiging op eens onderste boven gooide. En omdat het er nu naar leek, dat de proost zich zou uitspreken, werden ze al dadelijk een beetje ongerust, de kooplieden en de boeren, en de eigenaar van de zagerij, en de assessor en de inspecteur van de nieuwe lijn.

Maar de proost zei geen woord en zat even stil als te voren, en toen werden ze steeds levendiger en weer zeker van hun zaak. Want ze waren immers in hart en ziel overtuigd, dat de proost hier ten minste geen tegenwerpingen kon maken, maar in dit opzicht hun gelijk moest geven. Want dat de landverhuizing het land schaadde – dat was toch zeker niet tegen te spreken!

En zij begonnen er weer over te spreken, dat er zooveel knappe koppen voor Zweden verloren gingen, en over al den ondernemingsgeest, die nu een ander land ten goede zou komen.

En enkelen spraken over allen, die daar ondergingen. Er waren er wel, wien 't daar goed ging, maar van allen, die tobden in nood en ellende, hoorde je nooit wat.

En er waren er, die zeiden, dat het er nog door kon, dat ze weggingen, als ze maar zoo verstandig waren niet die photographieën naar huis te sturen, waar ze in zij en fluweel gekleed op stonden, want 't waren juist die photo's, die de menschen ziek van verlangen maakten om ook naar Amerika te komen en daar hun geluk te beproeven.

En anderen weer spraken er over, hoe schadelijk en nutteloos het was, dat menschen uit hun land naar Amerika gingen. Dat kon men wel zien aan hen, die met verlof thuis kwamen. Ze waren zoo gewrongen en onnatuurlijk, dat ze bijna niet te verdragen waren.

Al dien tijd zat de proost zwijgend in zijn stoel, maar nu was er een, die opmerkte, dat hij 't hoofd omwendde en er iets in zijn oogen glinsterde. Hij stootte de anderen aan en weer hield het

gesprek op, want allen wilden hooren wat de proost te zeggen kon hebben. Maar hij kwam er ook nu niet toe een woord te spreken. En dat was ook geen wonder. 't Was immers onmogelijk, dat hij anders zou denken dan de anderen over deze zaak.

En ze zeiden, dat er gemeenten waren, waar de huizen leeg en verlaten stonden, en waar men nauwelijks een mensch tegenkwam. Op plaatsen, waar verscheidene duizenden menschen hadden gewoond, waren er nu maar een paar honderd.

En ze zeiden, dat het vreemd was, dat de menschen niet begrepen, dat het verkeerd was het land, waar ze waren opgegroeid, te verlaten. Waar Vader en Moeder zich hadden kunnen redden, zou 't ook voor de kinderen wel goed genoeg zijn om er een weg te vinden.

't Werd immers nooit ergens echt gezellig voor menschen, die hun vaderland hadden verlaten, zei er ook een. Dat ging wel, zoolang je nog jong was, maar als je oud werd, kwam toch 't verlangen naar 't oude land.

Nog altijd zweeg de proost. Hij zat achterover geleund in den presidentsstoel, groot en breed, de armen over de borst gekruist.

Hij boog zich voorover over de tafel, en toen vroeg hij heel zachtmoedig, hoeveel er wel uit deze gemeente naar Amerika waren vertrokken.

Ja, 't juiste getal wisten ze geen van allen precies, maar ze waren er wel zeker van, dat het minstens vijfhonderd waren.

Toen boog zich de proost nog verder over de tafel en keek de menschen, die om hem heen zaten, strak aan.

„Nu wil ik u allen, die zoo tegen de landverhuizing zijt, iets vragen,” zei hij. „Wat zoudt U met al die vijfhonderd menschen beginnen, als ze terugkwamen?”

En toen leunde hij weer achterover in zijn stoel en kruiste de armen over de borst.

Toen de proost die vraag gedaan had, deed de assessor van Högbro dadelijk den mond open om te zeggen, dat dit het beste was, wat er kon gebeuren. Maar toen kwam het hem in de gedachte, dat hij een broer had, die lang geleden naar Amerika was gegaan. En als hij nu terugkwam, zou hij zeker ook aanspraak maken op dat stuk land, dat zijn vader voor hem had bestemd, maar dat hij immers tot nu toe niet had kunnen gebruiken. En toen nu de rechter er aan dacht wat een best land dat was en hoeveel werk hij er al aan besteed had, beet hij op zijn lippen en zei geen woord.

De eene koopman hief ook zijn hoofd op om te zeggen, dat de dag, dat de Amerikareizigers terugkwamen, een dag van vreugde voor hem en de heele gemeente zou zijn. Maar op datzelfde oogenblik dacht hij er aan, dat dan ook een zuster van hem zou terugkomen, die naar Amerika was gegaan en daar met een armen man getrouwd was. Nu was ze weduwe met vijf of zes onverzorgde kinderen en 't zou niet zoo prettig voor hem zijn dat heele gezelschap op den hals te krijgen. En hoe dat nu was ... hij kwam er niet toe den proost te antwoorden; hij begon zijn papieren bij elkaar te zoeken, alsof hij heen wilde gaan.

Toen de stationschef merkte, dat deze twee, die den heelen avond het sterkst hun meening hadden geuit, den proost niet antwoordden, wilde hij juist uitroepen, dat hij dien dag, dat de Amerikareizigers op zijn station aankwamen, op het perron zou staan en „Hoera!” roepen. Maar toen dacht hij er op eens aan, dat daar in Amerika iemand woonde, wie hij eens had beloofd te trouwen en die hij verlaten had. Dat was nu wel vele jaren geleden, maar hoe oud hij nu ook was – hij zou haar toch niet graag ontmoeten, en hooren van alles, wat zij had moeten doormaken, zonder een helpende hand, die haar steunde. En in plaats van den proost te antwoorden stond hij op en zei, dat hij naar buiten moest om zijn paard te zadelen.

Toen de stationschef weg was, kuchte de eigenaar van de zagerij lang en luid. Maar juist toen hij zijn stem wilde verheffen en antwoorden, dat hij wel aan vijfhonderd menschen huis en werk en behoorlijke verdienste zou kunnen bezorgen – dat zou heelemaal niet moeilijk zijn – kwam hem in de gedachte, dat als allen, die waren heengegaan, zouden terugkomen, er ook een zoon van hem bij zou wezen, die zoo aan den drank, en zoo diep gezonken was, dat hij een plaag voor zijn vrouw en

hem en alle huisgenooten was geweest. En heel stil ging hij van de tafel weg en naar de andere kamer om zijn jas en hoed te zoeken.

En tegelijk stonden twee boeren op. Want de een had een goeden vriend in Amerika, die hem wat geld gezonden had om te bewaren. Dat geld stond op de bank en gaf goede rente tot kort geleden toe. Maar juist voor een paar dagen had hij er wat van moeten leenen om de bruiloft van zijn dochter te vieren. En hij kon niet zeggen, dat hij graag wilde, dat de reizigers terug zouden komen, voor hij dat zaakje weer in orde had gebracht.

De ander, die tegelijkertijd opstond, had een zoon in Amerika, die goed oppaste en die hem geld zond tegen Kersttijd en midden in den zomer. En hij wist niet hoe hij op zijn hoeve zou kunnen blijven, als die zendingen ophielden.

De commissaris zat nog aan de tafel, maar hij dacht aan een man, die een schrik en een plaag voor de heele streek was geweest en meer dan eens bedreigd had hem te vermoorden. En hij zei tot zich zelf, dat 't juist niet zoo te wenschen was, dat die man terug zou komen. Hij stond ook op, keerde zich naar den wand en keek naar een paar groote annonces van 't toeristbureau, die daar hingen.

Nu zat er nog maar één van de kooplieden aan de tafel; maar hij had aldoor duidelijk ingezien, dat het grootste ongeluk, dat hem kon overkomen was, dat de oude koopman, die hem zijn winkel had verkocht, terug zou komen. Want die was zóó knap in zaken, en had een zóó innemende manier van met zijn klanten om te gaan, dat hij allen handel in de gemeente naar zich toe zou hebben gelokt, als hij niet in 't hoofd gekregen had naar Amerika te gaan.

De proost had al dien tijd zwijgend zitten wachten, maar toen hij merkte, dat alleen de kleinste en armste van de kooplieden nog aan de tafel zat, wendde hij zich tot hem:

„Ja, wat zegt u er van, Söderberg?”

„Ik zeg, dat wat er gebeurt het beste is.”

„Ja, dat zou ik ook meenen,” zei de proost. „Ik wist wel, dat allen tot die overtuiging zouden komen, als ze maar even den tijd namen om na te denken.”

KALLE FRYKSTEDT

Mijn oude tante, Nanna Lagerlöf, die met Tullius Hammargren, den proost in Karlskoga, getrouwd was, bewonderde de Gösta Berlingsaga niet.

„Zoo was het leven in dien tijd niet,” zei ze tegen mij, kort nadat het boek verschenen was. „Noch de mannen, noch de vrouwen zijn juist geteekend.”

Ze scheen te denken, dat het boek schande over de oude Wermelanders en hun land zou brengen.

Dat was een hard oordeel, en ik moet bekennen, dat ik niet verwacht had, dat van dien kant te hooren.

De vrouw van den proost in Karlskoga was zelf een groote liefhebster van 't vertellen van sagen uit Wermeland, en ik wist, dat ik niet alleen enkele van haar beste verhalen, maar vooral veel van haar eigenaardigen kijk op de menschen van vroeger tijd in mijn boek had weergegeven.

Omdat ze niets goeds van het boek zeggen kon vermeed ze meestal er over te praten, als ik in de pastorie mijn gewoon zomerbezoek kwam brengen. Maar eens kwam zij er toch toe te vragen, wien ik als voorbeeld voor Gösta Berling genomen had.

Ik antwoordde haar, dat mijn held de zoon van een proost in Sunne was, waarover ik mijn vader had hooren spreken. Hij was zoo, dat er vreugde opbloeide op het feest, alleen al wanneer hij zich vertoonde, en dat het ellendigste klavier vol en rijk klonk, zoodra hij de toetsen aanraakte.

De oude vrouw begreep dadelijk op wie ik doelde.

„Jawel, Kalle Frykstedt,” zei ze. „Ik dacht wel, dat je aan hem had gedacht.”

Ik durfde niet vragen of ik hem goed had geteekend. In plaats daarvan vroeg ik mijn tante of ze veel met hem had omgegaan in haar jeugd.

Haar ouderlijk huis op Mårbacka lag juist een mijl van de pastorie van Sunne en daar had mijn tante vaak groote feesten bijgewoond.

Neen, ze had hem niet in zijn huis ontmoet. Hij was immers veel ouder dan zij. Maar ze was een paar keer met hem samen in Karlstad geweest, nadat ze getrouwd was.

„Was hij toen al door den drank gesloopt?” vroeg ik.

„Kalle Frykstedt!” riep de oude vrouw met een scherpe stem. En ze zag mij zóó verbaasd aan, alsof ze heelemaal niet begreep wat ik zei.

Nu was mijn tante zoo, dat ze door deze wereld had mogen gaan met haar eigen betooverden kring om zich heen. Mooi en innemend en rijk begaafd als zij was geweest en nog steeds was, hadden allen, die zij ontmoette, haar hun besten kant willen toonen, en uit dankbaarheid daarvoor was zij hun trouw, en zag hen altijd voor zich als edele, goede, verstandige menschen. Ze was volstrekt geen onervaren kind; ze wist hoe grof en dwaas de menschen zich gewoonlijk gedragen, maar die wetenschap schoof ze op zij en datzelfde verlangde zij van allen, die in haar nabijheid kwamen.

Ze bleef een poos stilzitten en liet haar naaiwerk op haar knie rusten. Maar toen zag ze op met een fijnen glimlach: „Wacht eens, nu zul je hooren hoe Kalle Frykstedt was,” zei ze, en ik begreep, dat ze mij nu zou toonen hoe verkeerd ik mijn Wermelanders had geteekend.

„'t Was in den tijd, dat ik pas getrouwd was,” begon ze. En nu wist ik, dat ik iets heel moois zou hooren. Mijn tante had geen beminlijker verhalen dan die in den tijd speelden, toen haar man als jong leeraar op de jongensschool in Amål was aangesteld en zij zoo verbazend weinig hadden om van te leven. Ik vergeet nooit een verhaal van een pakkist, die haar eerste salonsofa werd. Ze kon zoo mooi en vroolijk van die pakkist vertellen, dat ik later nooit een groote kist zag, zonder dat ik bewogen werd en toch lust tot lachen had.

Nu vertelde zij, dat, toen ze een jaar getrouwd was, haar man besloten had het predikantsexamen te doen. Hij had al zijn candidaatsexamen in Upsala gedaan, maar in dien tijd was het gewoonte, dat de schoolmeesters ook predikanten moesten zijn.

„Moest hij dan naar Upsala terug?” vroeg ik.

„Nee, alleen maar naar Karlstad,” antwoordde mijn tante. „Toen kon je dat examen in Karlstad doen.”

Tante Nanna en haar man trokken toen weg uit hun klein tehuis in Amål en verhuisden naar Karlstad, waar ze bleven, zolang de studie over 't predikantsexamen duurde.

En al dien tijd moesten ze van geleend geld leven.

„Nee, hoe durfde hij dat te wagen?” zei ik.

„Ja, het moest wel,” antwoordde mijn tante, en aan haar stem was het nog te hooren hoe angstig ze was geweest, toen ze die gewaagde onderneming begonnen.

„Maar ik zou nu niet van ons vertellen,” ging ze voort, „maar van Kalle Frykstedt. Hij zou ook het predikantsexamen doen en studeerde in Karlstad net als Hammargren. Hij had de laatste jaren als huisonderwijzer rondgezworven, maar nu hadden enkele vrienden hem overgehaald om dit examen te doen, om eindelijk eens behoorlijk zijn brood te kunnen verdienen.”

„En toen u hem ontmoette, werd u zeker even sterk door hem bekoord als alle andere mensen,” zei ik.

„Eerst was ik meer bang voor hem, want hij was bijna nooit nuchter.”

„O!” riep ik, héél verbaasd. „En ik dacht...”

„Je vroeg of hij door den drank gesloopt was,” zei mijn tante. „Maar hij was zóó knap en zoo geniaal, dat zijn examinatoren er tegen opzagen, toen ze hem moesten examineeren. Maar drinken – dat deed hij. Hammargren en de anderen namen hem gewoonlijk zijn schoenen af op den avond voor een tentamen, want anders konden ze er zeker van zijn, dat hij den heelen nacht in de kroeg zou zitten, en den volgenden morgen niet op zijn beenen kunnen staan.”

Toen ik dat hoorde vond ik wel, dat dit beter bij mijn beschrijving van Gösta Berling paste, dan ik verwacht had, maar ik wachtte me wel iets in die richting te zeggen.

„Kwam hij ooit zoover, dat hij dat examen doen kon?” vroeg ik.

„Ja, hij deed het gelijk met Hammargren en kwam er met den hoogsten graad door. Ik had wel gewild, dat hij er niet door gekomen was,” voegde zij er bij.

Toen dacht ik, dat mijn tante gemerkt had, dat Kalle Frykstedt niet voor het ambt van predikant paste, maar dat zou ze zeker nooit willen erkennen. Er mocht niets af te keuren zijn in de gebruiken en gewoonten van den ouden tijd, en zij deed, alsof het heelemaal in orde was, dat Kalle Frykstedt tot predikant zou worden gewijd, en een gemeente te verzorgen krijgen.

Nee, 't was om heel andere reden, dat ze gewild had, dat hij niet door zijn examen kwam. Haar man en zij voelden zich genoodzaakt een diner te geven op den dag van het examen, voor den bisschop, de heeren van den kerkeraad en de examinandi. Mijn tante had Kalle Frykstedt niet bij het feest willen hebben, omdat zij overtuigd was, dat hij zich dronken zou drinken en alle feestvreugde bederven, maar nu hij door zijn examen gekomen was, kon ze immers niet laten hem ook uit te noodigen.

't Was niet met een gevoel van blijdschap, dat zij de voorbereidselen maakte voor dat feest. Haar man en zij hadden een kleine woning gehuurd met slaapkamers en een eetkamer op een hooger verdieping, terwijl de keuken en de werkkamer van den man beneden waren. Men moest het met haar eens zijn, dat hier geen goede gelegenheid voor een diner was. 't Eten was niet zoo moeilijk te krijgen: haar moeder zond haar daarvan het grootste gedeelte van Mårbacka. Maar ze had geen porselein en glazen en zilver genoeg voor zooveel gasten, zoodat ze, wat zij te kort kwam, van vrienden en bekenden moest leenen.

Maar de grootste zorg was toch, dat ze Kalle Frykstedt had moeten vragen.

't Diner had plaats. De bisschop kwam met den heelen kerkeraad, de examinandi kwamen en Kalle Frykstedt bleef ook niet weg. En, wonderlijk genoeg, werd dat het allerbeste feest, dat mijn tante ooit had beleefd.

Ik dacht er aan hoe innemend en onderhoudend zij nog op haar ouden dag als gastvrouw kon zijn. En den tijd, dat ze jong en mooi was, moest ze wel onweerstaanbaar geweest zijn. En ik vroeg kalm of het haar verdienste geweest was, dat het feest zoo voortreffelijk was geslaagd.

Maar dat ontkende zij zoo beslist mogelijk. Die eer kwam haar niet toe, maar Kalle Frykstedt. Hij was ten eerste zoo mooi geweest, met die diepe, melankolieke oogen en dat volle golvende haar. Er was iets plechtigs, iets stralends over hem geweest. De vreugde, dat het hem gelukt was in een nieuwen werkkring te komen, had hem met een mooie, levendige geestdrift vervuld.

Mijn tante had nooit gedacht, dat een mensch zoo sterk geïnspireerd kon zijn. Hij sloeg den eenen toast na den anderen, en dat waren geen gewone toasts, maar toespraken vol diepzinnige gedachten. Alles wat hij dien middag zei, was zoo belangrijk, dat allen gaarne naar hem luisterden. Hij werd het middenpunt der gesprekken, en hij voerde allen mee naar nieuwe ongekende werelden. Maar hoewel zij diep werden getroffen door de hooge en ongehoorde gedachten, die hij uitsprak, vonden allen, dat hij zelf het grootste wonder was. Allen genoten van het verheven schouwspel 't genie te zien vonkelen en branden in een menschenziel.

Er waren vele uitnemende persoonlijkheden onder de genoodigden. Bisschop Agardh zelf was geniaal, terwijl velen van de gasten geleerde en begaafde mannen waren. Ze werden door Kalle Frykstedt meegesleept; ze verhieven zich allen uit hun grauwe, alledaagsche gedachten en spraken welsprekende en diepzinnige woorden. Maar toch was niemand als hij.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.